

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ Голос адыга

макъ

1923-рэ ильсүүм
пътхапам
кынчелжээнгээ туудыны

№ 173 (22382)

2021-рэ ильс

ГЪУБДЖ

ЮНЫГЬОМ и 21-рэ

ОСЭ ГҮЭНЭФАГЬЭ ИИЭП
КЫХАТЫУТЫГХЭР ҮКИ
НЭМҮКИ КҮЗБАРХЭР
ТИСАЙТ ИЖҮҮГҮӨТӨШТХ

WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаем и Правительствэ игъээз

АдыгеимкIи апэ хъугъэх

Адыгеим мэфищ хэдзынхэр зыщэклохэм, Урысые Федерациием и Къэралыгъо Думэрэ Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо Совет – Хасэмрэ ядепутатыщхэмкIэ анахыбэу цыфхэм амакъэ зыфатыгъэу пэшфорыгъэшь зэфэхысыжхэмкIэ агъэунэфыгъэр партиеу «Единая Россия» зыфиорэр ары.

Сурэлтър Е. Сергеевым тырихыгъ.

Къэралыгъо Думэр тштэмэ, партием ифракции парламентым хэтищхэм азыныкъо нахыбэ щиубытышт. Хэбзэгъэуцу күлү-

кьюкIем хэхьящых общественникхэр, волонтерхэр үкИи медицинэм илофышэхэр.

Адыгеим щыпсэухэрэм япро-

цент 66,45-мэ амакъэ афатыгъ «Единэ Россием» щыщхэу Къэралыгъо Думэм хэхьящхэм. Зы мандат зиэ шъольырхэмкIэ

Думэм Адыгеим илъыклоу хэхьящтыр Владислав Резник. Миры бекIэ нэмүкIхэм апэ ишыгы үкИи процент 64,81-рэ ригъэкъу. Шъугу къэдгэкIыжын, 2016-рэ ильсэым щыгэгъэ хэдзынхэм пчагъэр зэрэхуущтыгъэр процент 57,41-рэ.

«Единэ Россием» илъыклохэр АР-м и Къэралыгъо Совет – Хасэм и 7-рэ зэлугъэкIэгъуи хэхьянхэмкIэ джащ фэдэу бэмэ амакъэ афатыгъ – процент 66,73-рэ. Партием дэзгэштагъэхэм япчагъэ нэбгырэ 153862-рэ мэхъу.

КПРФ-м ятлонэрэ чыпIэр ыыгъ – процент 17,65-рэ (нэбгырэ 40706-рэ), ящнэрэ чыпIэм щыт ЛДПР-р – проценти 7,47-рэ (нэбгырэ 17843-рэ), партиеу «Справедливая Россия – Патриоты – За правду» зыфилорэм хэтхэм яплIэнэрэ чыпIэр аубыгъ – проценти 6,14-рэ (нэбгырэ 14162-рэ).

«Единэ Россием» хэтхэм кызыэралорэмкIэ, фэдэ зэфэхысыж хуунымкIэ зишугъэ къэклиагъэхэр партиер зэрагъэклэгъэхэмрэ лъэлкъ программэм юф зэрэдашагъэмрэ. Адыгеим и Лышхъяуэу Къум-

пыл Мурат республикэм щыпсэухэрэр чанэу хэдзынхэм зэрхэлэжъагъэхэм пае социальнэ хытыухэмкIэ рэзэнтигъэ гущы-иэхэр цыфхэм апигохыгъэх.

«ХэдзыпIэхэм кызыэракIола-
гъэхэмкIэ зэфэхысыжхэм
кыагъэлэгъуагъ къэралыгъом
кырыклощтым тицIыфхэр
зэргэгумэкIыхэрэр.

ХэдзакIохэм янахыбыэм
амакъэхэр фатыгъэх пар-
тиеу «Единэ Россием» үкИи
Урысыем и Президенти
эшиJуихырэ Йофыгъохэм.

Шууцихъэ төжүүгъэль хэ-
дзакIохэм яшIоигъоныгъэхэу
партием и Лъэлкъ программэм
хэхяагъэхэр үкИи «Единэ Рос-
сием» хэтхэм аIукIэхэ зэхъум
кыIэтигъэхэр гъэцэklагъэ зэ-
рэхуухэрэм сэ сиxхъякIэ,
республикэм и Лышхъяуэ
үкИи партием ишъольыр
кутам исекретарь
ИэнатIэхэм кыахиубытуу,
сызэралыпльэштым», –
кытхыгъ КъумпIыл Мурат.

Адыгеир Пермь дэшьыгъо

Юныгъом и 17-м щегъэжъагъэу и 19-м нэс Урысыем и Къэралыгъо Думэ үкИи Адыгеим и Къэралыгъо Совет – Хасэм ядепутатхэм яхэдзынхэу республикэм щыкIуагъэхэр хэбзэгъэуцугъэм диштэу, шыпкъагъэ хэльэу зэхэшгээнхэм фытегъэпсыхъагъэу Адыгэ Республикаем и Общественнэ палатэ кызызэIуахыгъэ общественнэ видеольыпльэним и Гупчэ юфшэнэу ыгъэцэklагъэр тыгъуасэ зэфахысыжъыгъ.

Мыш фэгъэхыгъэ зэхэсигъюу зэх-
щагъэм тхамэтагъор щызэрихъагъ АР-м
и Общественнэ палатэ и Тхаматэу Устэ
Русльян, йофхъабзэм хэлжэгъэхэм
ащыщых Москва кыкIыгъэ экспертеу
Сергей Числовыр, республикэм иобще-
ственнэ организациежэм үкИи политике
партиехэм ялъыклохэр.

Устэ Русльян кызызэриуагъэмкIэ,
жъоныгъуакIэм юфшэнэурагъэхъагъ.

ЗэкIэмкIи общественнэ лъыгъэлкъо 530-
рэ фэдиз рагъэджагъ. Хэдзынхэр зы-
щыкIогъэ мафэхэм партие зэфэш-
хяафхэм къагъэнэфгъэ лъыгъэлкъохэр,
нэбгырэ 15-м щегъэжъагъэу 20-м нэс,
Гупчэм чэсигъэх. Адыгеим хэдзынхэм-
кIэ икомиссии 139-мэ үкИи чыпIэ
участки 9-мэ камерэхэр ачIэтыгъэх,
ахэм ачIэхъухъэрэз зекIе общественнэ
лъыгъэлкъохэр альэгъу. Хэукононгъэ

е щыкIагъэ горэ щымыIагъэу пфэоштэп,
ау зэрэпсаоу пштэмэ, общественнэ
видеольыпльэним илофшэн зэрифшуа-
шэу зэхэщагъэ хуугъэ. ХэдзыпIэхэм
зэммызэгъыныгъэхэр къачIэтаджэхэу
къыхэкIыгъ, ау ахэр псынкIэу щагъэз-
ещтыгъэх. Зыфэхэе ашогъэшIэгъон
хэдзыпIэ участкэ хэхыгъэм обществен-
никхэр лъыгъэлхэ амал ялагъ.
(ИкIэх 2-рэ нэкIуб. ит).

Тыгъосчэдэйжь сыхьатыр 11-хэм адэжь
Пермь икъэралыгъо лъэлкъ шэныгъэ-
штын университет ишагу амышIэрэ цыфыр
лаш ыыгъэуу кыдахы, еджакло щыгэ
студентхэм яоу ыублагъ. Нэбгырэ 8-
иуукIыгъ, 24-м нахыбэ шъобжхэр аты-
рищаагъэх.

Адыгеим и Лышхъяуэу КъумпIыл Мурат
зицIыэнэгъэ зэпIуагъэхэм ялахылхэм
афэхъяусыхагъ:

— Пермь тхъамыкIэгъохко кытхыгъу.
Къэралыгъо университетын нэбгырэ 8
щаукIыгъ, 20-м нахыбэ кыщауагъ.
Адыгеим щыпсэухэрэм ацIэкI щымыIэжь-
хэм ялахыл-благъэхэм сафэхъяусых,
шъобжхэр зытешагъэхэм псынкIэу япса-
унгъэ зэтэуцожынэу сафэльяло.

ТхъамыкIагъоу кыихъухъагъэм ылкъ
кыкIэу непэ Пермь хэкум шыгъбо-шIэжь
мафэу щагъэнэфагъ. Быракъхэр кыра-
гъэхъагъэх, чэф зыхэлт юфхъабзэхэр
зеклахъагъэх.

Зэрифэшьушаашэу зэхащагъ

(Иккэх.)

— Мы системэр апэрэу къэралыгъом щагъэфедэ, арышь, илофшэн щыкъагъэхэр фэхъунхэ ыльэкъышт. Опытэу тіэкіэль хъугъэр джы дгъэ-пыйтээ, тапэкэ къызэфэдгъэ-федэнин мэхъанэшхо ил. Видеолыгъупльзиним ишуагъэ

къызэрэкъуагъэр мы хэдзын-хэм къагъэльэгъуагъ, — къы-луагъ Устэ Русльян.

Сергей Числовым анахь шъхъаэу ынаэ зытыридзагъэр

общественне лъыпльакохэм ныбжыкълабэ зеритыгъэр

закъыфэбгъазэмэ, щыкъэгъэ мынхэр щылагъэх нахь мышэми, кампаниер шэпхъештум эдиштэу республикэм зэрэцхи-зэхащагъэр экспертым хигъеунэфыкъыгъ.

ТХЬАРКЬОХЬО Адам.

Сурэтхэр Іашынэ Асллан тырихыгъэх.

Адыгэим сомэ миллион 225-рэ къыфатуущыгъ

Мы мыльку тедзэм ишуагъэкэ километрэ 23-рэ зикъыхъэгъэ гъогухэр шапхъэхэм адиштэу зэтырагъэпсыхъащтых.

Ведомственне программэу «Шъолыр, муниципальне ыкычыпэ мэхъанэ зиэ автомобиль гъогухэм хэхъоныгъэ ашынним-кэ ылпызгъу ягъээтигъэнэ» зыфиорэм игъэцкэлэн къыдыхъэлтигъайтуу федеральнэ ахьщэ тедзэм сомэ миллиард 30 хъурэр къэралыгъом исубъект 84-мэ атырагощагъ. Аш фытегъэпсыхъэгъэ зээзэгъынгъэм зэдькэ-тхагъэх «Росавтодорынмэр» шъолырхэмэр. Шъугу къэдгъэ-къыжын, Урысюем и Правительствэ иунашьокэ мыльку тедзэр ылпчэгъэнэ фондым къыхагъэкъыгъ.

Федеральнэ ылпчэгъум ишуагъэкэ километрэ 2000-рэ ехъу зэрыль гъогухэр шапхъэхэм адиштэу зэтырагъэпсыхъащху агъэнафа. Ахэм ахъхъэх социальне мэхъанэ зиэ гъогухэр ыкылмагистральхэр, джащ фэдэу урам-гъогу сетьхэм ялахъхэр. Къэралыгъом шъолыр 84-мэ ягъогухэм атыралхъащтыр квадратнэ метрэ миллион 17,7-рэ мэхъу.

УФ-м и Правительствэ иунашьокэ Адыгэим сомэ миллион

225-рэ къыфатуущыгъ. А мылькумкэ агъэцкэлжыщых «Мыекъуапэ — Джаджэ — Псыбай — Зеленчукскэр — Карабаевск», «Кошхъабл — Соколов», «Хъакурынэхъабл — Пщижъхъабл», «Краснэр — Аскъэлай», «Пэнэжъкъуай — Пщижъхъабл», «Суповскэр — Отраднэр», «Тэхъутемыкъуай — Козэт — Новэр — Яблоновскэр» зыфиорэр гъогухэм ячыпэ хэхъигъэхэр, джащ фэдэу къуаджэхэу Блащэпсынэрэ Хъакурынэхъаблэрэ, къутырхэу Свободный Трудымрэ Колхознэмэрэ яклонлэрэ гъогухэр зэтырагъэпсыхъащтых. Шъолыримкэ мэхъанэшхо зиэ псыеулэу мыхэр щытых.

Джащ фэдэу ахьщэ тедзэм ишуагъэкэ къуаджэу Блащэпсына яклонлэрэ гъогум ишын нахь псынкэлэ аухыщ. Мы объектым социальне мэхъанэшхо ил, сыда пломэ аш гурит еджаплэр къыхеубытэ.

— Лъэпкэ проектым игъэ-цэклэн изэфхэхысъижъ шхъа-лэр шъолыр ыкыл чыпэ мэхъанэ зиэ автомобиль гъогухэм язытет бэкэ нахышу

зэрэхъуагъэр ары. Федеральнэ ахьщэ тедзэм ишуагъэкэ ыпэтийтэу шъолыр проектым икъэгъэльэгъонхэм таикэхъан тльэкъыт, — къыуагъ Адыгэим псыөльшынымкэ, транспортымкэ, псыуплэ-коммунальне ыкыл гъогу хъызметымкэ иминистрау Валерий Картамышевым.

Непэрэ мафэм ехъулэу юфшэнхэр зэклэгъэхъащху ыкыл ыкыл факлох, 2021-рэ ильесым чьэпьюгъум и 15-м нэс объектхэр атынхэу агъэнафа.

Аш нэмькэлэ, лъэпкэ проектэу «Щынэгъончэ, шэпхъештум адиштэрэ гъогухэр» зыфиорэм игъэцкэлэн къыдыхъэлтигъайтуу республикэм федеральнэ ылпчэгъу къылэхъэхъ. Гүшүлэн пае, 2021-рэ ильесым Адыгэим сомэ миллиард 1,6-м ехъу къыфатуущыгъ. Аш ишуагъэкэ псыөльэ 55-рэ шапхъэхэм адиштэу зэтырагъэпсыхъащтых. Гъогухэм якъыхъагъэ километрэ 75-м ехъу, мы уахтэм ехъулэу юфшэнхэм япроцент 80-р шъолырим къагъэцкэлгэ.

Проектыр агъэцакIЭ

Федеральнэ проектэу «ПсэупIэр» зыфиорэм игъэ-цэклэн къыдыхъэлтигъайтуу 2030-рэ ильесым нэс псыупIэр квадратнэ метрэ миллионы 2-рэ мин 622-рэ Адыгэ Республикэм щатын фае. 2021-рэ ильесым а къэгъэльэгъонир квадратнэ метрэ мин 257-рэ мэхъу, ау гухэлъэу щыIэр квадратнэ метрэ мин 300.

Ильесэу тызхэтым имээзий псыупIэр квадратнэ метрэ мин 252,9-рэ республикэм щатыгъ, блэкыгъэ ильесым мыш фэдэ иуахътэ егъэштэгъэмэ, ар процента 183-рэ мэхъу.

«Псэольшынын» зыфиорэр лъэныкъор штэмэ, 2021-рэ ильесым йоныгъом и 1-м ехъулэу республикэм щызэшшуахыгъэ юфшэнхэр ылпэрэ ильесым мыш фэдэ иуахътэ егъэштэгъэмэ, процента 158,1-рэ, блэкыгъэ мазэм тельтигъэмэ — процент 203,9-рэ мэхъу.

Общественэ чыпIэр зэтырагъэпсыхъагъ

Федеральнэ проектэу «Иэрифэгъу къэлэ щыIакIэр гъэпсыхъэныр» зыфиорэм игъэцкIэн къыдыхъэлтигъайтуу муниципальне образованиеу «Адыгэхъалэ» хэхъэрэ къутырэу Псэкъупсэ иурамэу Советскэм къыхиубитэрэ общественэ чыпIэр зэтырагъэпсыхъагъ.

Мы юфшэнхэм зэклэмки сомэ миллионы 5,6-рэ апэуухъагъ, аш щыщэу сомэ миллионы 5-рэ федеральнэ бюджетым къыхэхыгъ.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ и Указ

Юф зэрашэшт шыкъэм ехъулэгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ ехъулэгъ» зыфиорэм ия 3-рэ статья ия 2-рэ лахь ия 13.1-рэ пункт диштэу, Адыгэ Республикэр зызэхашгъэ. Мафэм фэгъэхъыгъэ мэфэкI юфхъабзэхэр зэрэзэхашхэрэп ехъигъайтуу 2021-рэ ильесым ичъэпьюгъу юфшэгъэу мафхэр акылыгъэхэлтэу гъэфедэгъэнхэм тегээлэхъягъайтуу **унашъо сэшьи**:

1. Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцкэлкэо къулыкъухэмкэ, Адыгэ Республикэм и Лышъхъэрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администрациекэ 2021-рэ ильесым чьэпьюгъум и 2-рэ (шэмбэтыр) юфшэгъу мафэу, 2021-рэ ильесым чьэпьюгъум и 4-рэ (блыпэр) зыгъэпсэфигъу мафэу гъэнэфэгъэнэу.

2. Чыпэ зыгъэорышэжъынымкэ къулыкъухэм, мыльку лъэпкэу къызфагъэфедэрэм емылтыгъайтуу организациехэм япашхэм игъо афэлэгъуугъэнэу юфшэнымкэ хэбзэгъэуцугъэм къызэрэшьдэлтэгъэ шыкъэм тетэу 2021-рэ ильесым чьэпьюгъум и 4-м юфшэхэр загъэпсэфигъумкэ ишыкIэгъэ юфхъабзэхэр зэрхъанхэу.

3. Официалнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэжъагъайтуу мы Указын куачэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу Къумпиль Мурат

къ. Мыекъуапэ,
Іоныгъом и 17, 2021-рэ ильес
N 126

Адыгейм фэгъэхьыгъэ къэтын агъэхъазыры

Тревел-шоу «By Foreigners-Russia глазами иностранца» зыфиорэм иящэнэрэ уцугъо щыштехыгъэр Адыгэ Республикаэм фэгъэхьыгъэшт. Юныгъом и 15-м къыштэжъягъэу и 18-м нэс Шри-Ланка къикыгъэ студентым Адыгем ичыпэ анахь дахэхэр къикүхъягъэх.

Проектым къыдыхэлтыгъэу Урысыем ичыпэ зэфешхъафхэр ныбжыкъэхэм къакүхъе, ахэм ашыпсэурэ цыф лъэпкэхэм якультурэ, яшэн-хабзэхэр зэрагъашлэх. Аш дэлажъэх АНО-у «Центр международных молодежных инициатив» зыфиорэмрэ Тюменске къэралыгъо университетым гъесэнгъэмкэ идунэе Гупчэрэ. Шэктогъум и 14-м YouTube-каналым By Foreigners-р къихацт.

Шри-Ланка къикыгъэ хъакъэм Адыгэ Республикаэм ичыпэ анахь дахэхэр къизэрикүхъэхэрээр тырахыгъ. Адыгэхэм яшэн-хабзэхэр зэрагъашлэгъэх, якультурэ зэрагъэлэгъуугъ. Проектым зэкэмки серии 10 хэ-

тышт, Урысыем ишольтыр пэпчь шхъафху къитетгүштийнэ. Ахэр зэкэ тигъэгэзэм и 21-м нэс къагъэлэгъожьыщтых. Проектым иящэнэрэ уцугъо социальнэ сетьхэр къизфагъэфедэхээ нэгбүрэ милиони 3-м ехуу еплтынэу агъенафа.

— Иэкыб къэралхэм къарыкъыре студентхэм тикультурэ нэмыкъи нэкэ тыргъэпплы. Тэ, Урысыем щыпсэухэрэм, гъунэгъу шьольтырхэм арысхэм яшэн-хабзэхэр зыфэдэхэр зэхэтэхых, тэшлэх. Аперэу ахэр зыльгүрэм гу зылтиэрэ лээникохэр зэхэпхынир гъэшлэгъоны, — elo проектым иавторзуу Даниил Грамотиним.

Иэкыб къэралхэм ашыпсэурэ

ныбжыкъэхэм яшошыкъе, Урысыем ис лъэпкэ зэфешхъафхэм якультурэ, яшылекъэ-псэукъэ YouTube проектым къыщагъэлъягъо. Аш пае Иэкыб къэралыгъохэм къарыкъыгъэ студентхэу тикъэралыгъо Ѣеджэхэрэр чыныл зэфешхъафхэм агъаклох. Аперэ сезоным ипремьеэрэ 2020-рэ ильэсийн ишүлэ мазэ щылагъ. Аш хэхъэрэ серий 7-мэгъогъу 250000-рэ ялтыгъэхэу агъэунэфыгъ, ятонэрэм 2000000-рэ ўуѓоигъ. Камчатка,

Якутием, Сахалин, Бурятием, Иркутскэ ыкчи нэмыкъи хэм афгъэхьыгъэхэм къатегуущылаа.

Адыгейм къэклогъэ хъакъэм юльэгъуяа зэкэ шоғъэшлэгъоныгъ, бэрэ джыри ыгу зэрильшиштир къыуагъ. Къызыщихъуяа Шри-Ланка ичыопэ зэрэфэдер аш къыхигъэшыгъ. Лэгъо-Накъэ, Азыщ гъочиэгъым, Хаджэхъ тууакъэм, Рыфабгъо ипсыкъе-фэххэм, къэлэ паркым ыкчи Мэздахэ ар ащаагъ.

Нэужжым адыгэ шуашэхэр

зыдыре Цурмыт Рузанэ дэжь клаэр рагъэблэгъагъ. Адыгэхэм якультурэ, яшэн-хабзэхэр шоғъэшлэгъонэу зэригъэшлэгъ. Адыгэ шуашэр ыгу рихыгъ, аш мэхъанэу илэ, ныбжыкъэхэм ар зыщальэмэ къыкъэупчагъ. Рузанэ адыгэ шуашэм фэгъэхьыгъэ тарихыр къыфилотаа. Аш шоғъэшлэгъонэу едэуугъ ыкчи ежхэм юльэгъуяа зыфэдээм щигъээзагъэх. Нэужжым бзыль-фыгъэгъэ 1епласэм хэдийкыннымкэ мастер-класс къигъэлэгъуяа.

Республикэм къэклогъэхэр адыгэ шхынхэмкэ ахъэгъэхэр ыкчи ахэр зэраупщерхъэхэрэр арагъэлэгъуугъ. Адыгейм фэгъэхьыгъэ къэтынир чъэпьюгъу мазэм къыдэкыицт.

Къыдагъэкъирэми хэхъошт

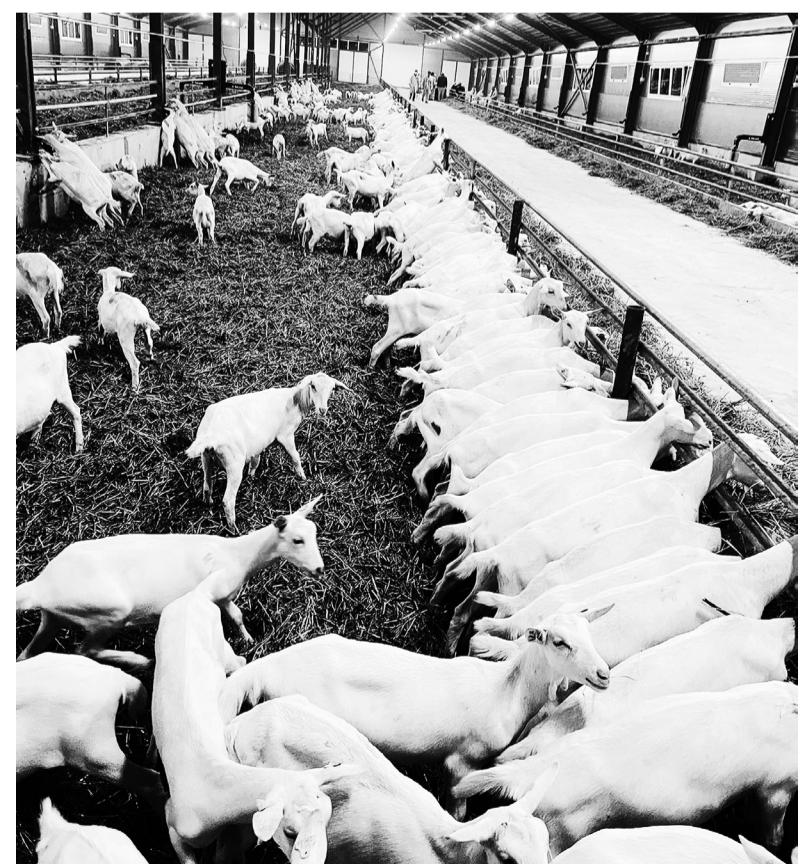
Инвестиционнэ проектыр щылэныгъэм щыпхырызыщири компаниюу «Агрохолдинг Мирный» зыфиорэм мы мафэхэм пчэн 868-рэ Нидерланды кыраци Адыгейм къащаагъ. Ахэр Мыекъюэ районым ит поселкэу Трехречнэм щаыгъыщтых. Непэрэ мафэм ехъулэу зэкэмки агрохолдингым шхъэ мини 4,8-рэ илэ хъугъэ.

— АР-м мэкъу-мэцым-кэ и Министерствэ къызэрэцьтага-гъэмкэ, ООО-у «Агрохолдинг Мирный» зыфиорэм зэригъэгъотыгъэ пчэнхэр зааненскэ лъэпкэ дэгъум къитекыгъэх. Чэц-зымафэм ѹэ литри 3,5-рэ фэдиз къаты.

Шхъэ пчъагъэм зэрэхагъуагъэм иштуагъэкъэ къыдагъэкъирэ продукциери нахыбэцт, — ело мэкъу-мэцымкэ ми-нистрэм иапэрэ гуадзэу Сергей Шопиним. Аш къызэриуагъэмкэ, пчэн-

хэм гъогъур, нэмыкъи чынылэ къызэршагъэхэр къяхыльэкыгъэп, джырэкъэ ахэм карантин атель, мазэкъи атырахыжынэу щыт. А уахтэм къыкъоц чыплакъэм есэштых, ветеринарэ къулыкъум ишыкъэгъэ улэлкунхэр ышыштых, вакцинэ ахальхашт. Сергей Шопиним къызэрхигъэшыгъэмкэ, пчэнхэм яапэрэ Iахь нылэп Адыгейм къащаагъэр, ильсэым ыкъи нэс джыри шхъэ 2790-рэ аш къирацшиныэу агъенафа.

Икыгъэ ильэсийм ООО-у «Агрохолдинг Мирный» зыфиорэм ѹэм хэшыкъыгъэе продуцие къызышдагъэкъирэ завод Республикаэм къызышэзүүхыгъ. Итальянскэ производственне линие агъэпсыгъ, пчэнхэм хэшыкъыгъэе продуцие зэфэ-

Нэкүубгъор зыгъэхъазырыгъэр ДЕЛЭКЬО Анет.

ШІЭНЫГЪЭ-ПРАКТИЧЕСКЭ КОНФЕРЕНЦИЕ ЩЫЛГАГЬ

Шъолыр пчагъэхэм ялыклохэр зыхэлэжьэгэ шіэнэгъэ-практическэ конференциеу «Адыгейм къэралыгъо гъэпсыкіэ илэ зэрэхуугъэр» зыфилоу Іоныгъом и 15-м щылагъэр Адыгэ Республикэр зызэхащагъэр ильэс 30 зэрэхурэм фэгъэхыгъагь.

Іофхъабзэр зэхэзыщаагъэхэр гуманитар ушэтынхэмкіэ Адыгэ республике институтэу Т.М. Кірашэм ыцлекіэ щылгъагь, Адыгэ Республикэм лъэпкі іофхэмкіэ, іэккыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкъэгъухэм зэпхыныгъэ адьрязэнымкіэ ыккі къэбар жъугъэм иамалхэмкіэ и Комитет, Урысые общественнэ-къэралыгъо просветительскэ организациеу «Урысые обществэу «Шіэнэгъэм» и Адыгэ шъолыр къутам арх. Онлайн шыкіэм тетэу къогъэ конференцием шіэнэгъэлэж, къэралыгъо іофышэ, краевед 20-м ехъу хэлэжьагь.

Т. Кірашэм ыцлекіэ щыт гуманитар ушэтынхэмкіэ институтым ипащэу, философие шіэнэгъэхэмкіэ докторэу, профессорэу А.Х. Лылужкум конференциер къызэуухыгъ, идокладэу «Адыгэя: от автономии к республике» зыфиорэм тарихын эзэхшом уасэ къышыритыгъ. Къэльгъэн фае А.Х. Лылужкуру а хуугъэ-шагъэхэм чанэу зэрэхалэжьагъэр, Адыгэ Республиком и Ашхъэрэ Совет иапэрэ пащэу зэрэштигъэр.

1990-рэ ильэсүм чьэпьюгум и 5-м народнэ депутатхэм я Адыгэ хэку Совет исессиону щылагъэм РСФСР-м хэхъэрэ Адыгэ Автоном Советскэ Социалистический Республика зэрэзэхагъэмкіэ макъе къызэрэшагъэлугъэр ащ конференцием хэлажъэхэрэм агу къыгъэхыгъ, автономие зытилэр ильэс 100 зыщихурэм ехүлэй Адыгэ автоном хэкум

изэхэшэн зиахыши хэзышынхъэгэ Хъахъурэтэ Шыхъанчрые исауггэт Мьеекуапэ щыгъэуцугъэнэу, Мьеекуапэ иурамхэм ашыщ горэм Н.И. Кондратенкэм ёыл фэусыгъэнэу игъо ёльэгъугъ. Конференцием хэлэжъэгъэ пстэуми ащ и предложениехэм къыдырагъэштагъ. Генерал-майорэу А. А. Доронинэвир Адыгэ Республиком и Конституции и положение шъхъялхэр къызэрэхахыгъэм, республике ныбжыкіэм икъэралыгъоправовой зэфыщтыкіэхэр зыпкэ зериуцаагъэм игъэктотыгъэу къатегуущыагь.

Общественэ движениеу «Адыгэ Хасэм» изэхэшэн чанэу хэлэжъагъэу, филология шіэнэгъэхэмкіэ докторэу, АРИГИ-м иведущэ научнэ іофышэу А. С. Къуекъор «40-мэ я Комитет» зыфиорэм, хэдзынхэм язэхэшэнкіэ Адыгэ Хасэм іофэу зэрихъагъэхэм къатегуущыагь. АРИГИ-м иченэ секретарэу, филология шіэнэгъэхэмкіэ кан-

дидатэу Н.А. Тэум идокладэу

«Телевидение Адыгэя в переходный период» зыфиорэмрэ АРИГИ-м инаучнэ іофышэу Н.Х. Емыкыям идокладэу «Телепрограмма «Гъунд» — зеркало национальных

процессов, происходивших в Адыгее в конце 80-х — начале 90-х гг.» зыфиорэмрэ къэбар жъугъэм иамалхэм Адыгэ Республикир ылъэ зыщитеуцощтыгъэ лъехъанам іофэу ашлагъэм

афэгъэхыгъагъэх.

АРИГИ-м инаучнэ іофышэу шъхъаэу, тарих шіэнэгъэхэмкіэ докторэу А.Д. Пэнэшум

идокладэу «Преемственность государственно-политической традиции адыгов» зыфиорэм ижъыкіэ адыгэхэр къэралыгъо юртэпсикіэ ялэнэн зэрэфбэнэгъэхэмкіэ щысэхэр къыщихынхъэх.

АКЬУ-м тарихыымкіэ ифакультет идеканэу, тарих шіэнэгъэхэмкіэ докторэу, профессорэу Н.А. Пэкшхом идокладэу «Юго-Восточный Союз: вопросы политики-административного обустройства Юга России» зыфиорэмрэ АРИГИ-м социологиекіэ иотдел иведущэ научнэ іофышэу социологии шіэнэгъэхэмкіэ кандидатэу О.И. Кускаролов идокладэу «О некоторых моментах культурного развития Республики Адыгэя на пути становления национальной государственности» зыфиорэмрэ гъашэгъонэу гъэпсы-

гъагъэх. Къэралыгъом игъэпсынрэ бзэм хэхъоныгъэ егъэшыгъэнимрэ пытэу зэрэзэхыгъэхэм афэгъэхыгъагъ АРИГИ-м бзэмкіэ иотдел ипащэу, филология шіэнэгъэхэмкіэ докторэу С.Х. Анцокъом до-кладэу къышыгъэх.

АРИГИ-м иведущэ научнэ іофышэу, филология шіэнэгъэхэмкіэ кандидатэу Т.А. Шэуджэнэр мы аужыре ильэсхэм адыгэ литературэм ипроизведенияхэм къэралыгъо юртэпсикіэ шарагъэубытгъэм къытегуущыагь. Мьеекъопэ къэралыгъо технологическая университетским лъэпкэ дипломатиекіэ ыккі культуре зэпхынгъэхэмкіэ и Гупчэ ипащэу, тарих шіэнэгъэхэмкіэ кандидатэу С.Х. Мусхаджиевым Адыгэир ылъэ төуцонымкіэ ашлагъэм иотдел ипащэу еджаплэм мэхъанэу

иагъэм игугуу къышыгъ. Философие шіэнэгъэхэмкіэ докторэу, МКТУ-м ипрофессорэу Х. Х. Азещыкыр идокладэу «Адыгэя на пути к устойчивому развитию» зыфиорэм Адыгэим щагъэцкіэрэ федеральне проект заулэмэ къащытегуущыагь.

АРИГИ-м иведущэ научнэ іофышэу, искусствоведениемкіэ кандидатэу М. Х. Къуекъор адыгэхэм яижъыре быракъ Хэкужым къызэрхыгъигъэм конференцием къыщытегуущыагь. Гъэзетэу «Майкопские новости» зыфиорэм испецкоррэу, краеведэу А.А. Данильченкэм Адыгэ Республиком и Къэралыгъо герб фэгъэхыгъезу къытогъяэхэм ашлогъэшэгъонэу конференцием хэлэжьагъэхэр ядэгүгъэх.

Конференцием къыщытегуущыагъэхэм иэ нэбгырабэм Адыгэ Республиком и Къэралыгъо Совет — Хасэм зыфагъэзагь Адыгэим республике статус илэ зыхъугъэ ильэсир зэхиифынэу. «Адыгэ Республика щылэ зыхъугъэм ия 30-рэ ия 31-рэ ильэса непэ хэдгъэунэфыкыр?» зыфиорэ уччэ конференцием къыщытеджыгъ. Ащ хэлэжьагъэхэм нэбгырабэмэ мыгъэ республиком ия 31-рэ ильэс хэдгъэунэфыкыр альтаагь.

Шіэнэгъэ-практическэ конференцием хэлэжьагъэхэм общественэ движениеу «Адыгэ Хасэм» іофхъэбзэ зэфэшхъаффхэр Адыгэим щызехъэгъэнхэмкіэ мэхъанэшо зэрилэр хагъэунэфыкыр.

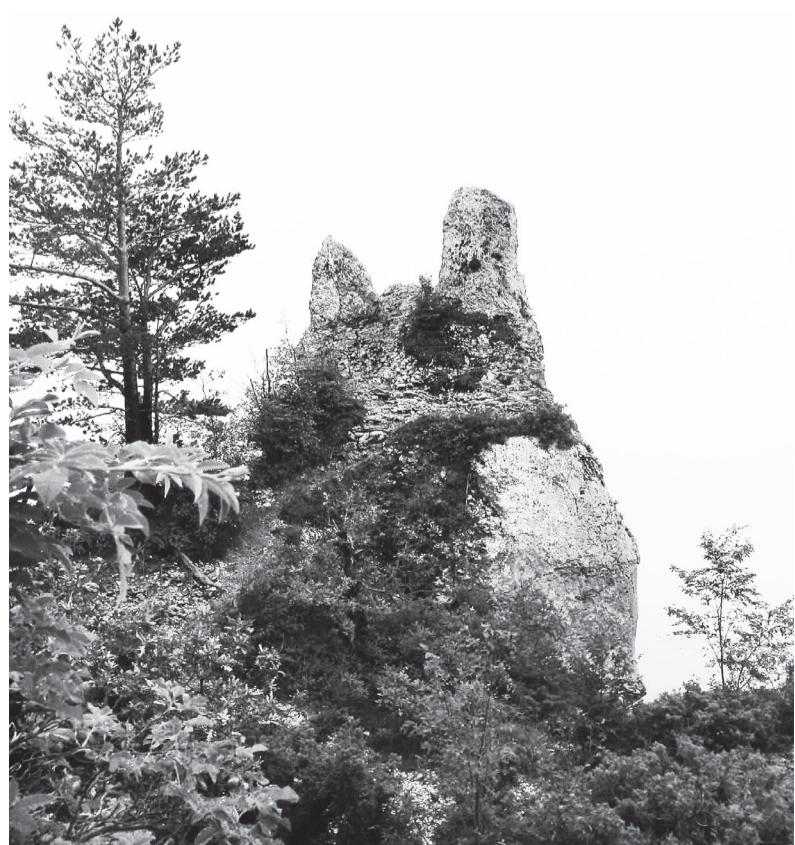
Шіэнэгъэ-практическэ конференцием щагъэфедэгъэ материалхэр ылжкэ шъхъаффеу къыдагъэкыщых.

АЦУМЫЖЬ

Казбек.

Тарих шіэнэгъэхэмкіэ доктор, АРИГИ-м тарихыымкіэ иотдел ипащ.

Тичылпэ хъалэмэтхэр

Джынэ Іап

Тичылпэ ичылпэ хъалэмэтхэм нэйасэ шъуафэтшыныр лытэгъэкыятэ. Непэ зигууу къэтшыщыр «Джынэ Іапэкі» (Чертов палец) зэджаагъэрэ ары. Аштэу зыкылайагъэри гурыгъоупаает.

Зекло къуаплэу щыт чыюлпэ саугъэт пшы пчагъэ Мьеекъопэ районым къышалытэ. Анахь цээрэйхэм ашыщ къушхъэ цаклэу Джынэ Іапэр. Республиком къихъэрэ ятлонэрэ зекло пэччэ поми хуунэу ар иклюап. Хъаклэхэм апае тишъольыр изекозешхэм (экскурсоводхэм) зэхагъэуцорэ гъогууанэми Джынэ Іапэр ренэу къыдыхалытэ. Зэрагъэлэгъун фаехэм яланэрэ сатырэ хэт. Псэуплэу Дахъор къээзыуухъэрэ къушхъэтхэу Унэ-Къэжкыкэ заджэхэрэм ар тет. Хъымыцкій укло зыхъукэ, сэмэгубгүумкіэ икүшхъэ цэклиту

нафэу къельагъо. Метрэ минкэхым шъхъащт. Ежь чыюлпэ саугъэтэйн метрэ 70-рэ фэдиз ильэгагь. Итеплэе гъашэгъонэрэ чыюлпэ зыхэтим идэхагъэрэ ильэсүм исыд фэдэрэ лъехъани зеклюэ зыфащэ.

— Гъатхэм сыкыдэклоегагь, лъэшэуу сүгү риҳыгъ. Охтэлые сийэ зэхъум ижыхъэ теплээ зээгъэлэгъу шылонгъо ятлонэрэ сыйкэулагъ ыккізжохыгъэп. Ильэсүм иуахтэ емылтыгъэуу ренэу Ѣыдах, — ылъэгъуугъэр ыгү нэсгъэгъэу къело Пшыз шъольырим къикыгъэ зеклю Татьяна Козловам.

Лъэсэу, автомобилькы, шынонэ зэтелькии Джынэ Іапэм непэ удэклөн пльэкыщ. Лъэс гъогуанэр километритуу фэдиз мэхъу. Псэуплэу Дахъор ар къышжээ ыккі гъочэгъэ шыашынбэмэ уаблещи. Ихылъагъэкіэ лъагъор гурытмэ ахалтытэ, зы мэфэ зекло дэкыгъэр сабыйхэмкія укочыгъошуу.

Джиппингыр е шуу зеклонир къыхэзыхэрэми гъашэгъоныбэр къяжэ. Лъэсэу укочыгъо гъо-псыжь уцуплэхэм апхырыкыщых, пльэплэ дахэу Мышээкъо къушхъэ тъяклем илэхэм яклонплэхтых, мэзым хэушъэфэгъэ мыйжъо лъэмиджхэу уахъэтэрэ псыхъомрэ ашыгъэхэр зэрэгэлъэгъуущых. Сыдэу Ѣытим, ылжкэ джыри бэрэ ыгү къэкыжыщт зэхашхэмкіэ іэнэклэузы нэбгыре ыгъээжэхыщтэп. Къушхъэхэм азблагъэ зызышы зыштоигъо пстэуми Адыгэим ичылпэ къяжэ.

АНЦОКЬО Ирин.

Лъэпкъхэм яфестиваль

Нартхэм ячыналь

зэлуктэпштуу

Шъолъирхэм яапэрэ фестивалэу «Нартхэм ячыналь» зыфиорэр
Мыекъуапэ игъэкотыгъэу щыкуагь.

Астрахань хэкум, Къалмыкъым, Дагъыстан, Чечэним, Краснодар ыкы Ставрополь крайхэм, Къэрэшэе-Щэрджэсүм, Адыгэ Республикэм, нэмыххэм ятворческэ купхэр Адыгэ Республика итарихъ чыгу щызыулаагъэх.

Тхыльеджаптэм щырагъэжъагь

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ тхыльеджаптэм щыкоғъе 1энэ хураер гъашэгъонэу зэхажагь. Республикэм культурэмкэ иминистре игуадзэу Кушу Светланэ зэхахъэр зэрищагь. Аш ипэублэ гущые щыхигъеунэфыкыгъ лъэпкъ пэпчь ифольклор мэхъэнэ ин илэу зэрэштыр. Тарихым инекубгъохэм зафэдгъээжъызэ, бзэм, ордым, 1епэласэхэм, йорыуатехэм, нэмыххэм яхылтэгъе къебархэм тагъэгъуазэ.

1энэ хураем филология шэныгъхэмкэ докторэу, тхаклоу, общественна ыофышшоу Къуекъо Асфар, Къалмыкъым лъэпкъ творчествэмкэ и Унэ фольклорымкэ икъутамэ ипащэу Данара Кукановар, Къалмыкъым иорюотэ цэрилоу, Урысыем и

Правительствэ ипремие илаураатэу Батр Манджиевыр, Адыгэ Республикэм искусствэхэмкэ икелэццыклю еджаптэу Лъэцэркъо Кимэ

ыцэ зыхырэм икелэгъаджэу, суртышэу Гъукъе Замудин,

культурэм и Унэ ыофышшоу Дагъыстан къикыгъе Сабрина Сайпулаевар, Чечэним искусствэхэмкэ ыофышшоу Бэла Меджидовар, гуманитар уштынхэмкэ Адыгэ республике институтын ишэнтийгъэлэжъхэу Къуекъо Марыет, Цуекъо Нэфсэт, Шэкъо Мирэ, Краснодар кратимкэ Тихорецкэ

культурэмкэ, ицыкъуом къизэрэшежъэр, нэмыххэм шэныгъэлэжъхэм къалогъэх, фольклорым къипкырыкъирэ гупшисэхэм ташаагъэозагь.

Ижырэ ордхэр къэзыуагъэх Б. Манджиевым, З. Гъукъе, ансамблэу «Кубаночкэм» хэтхэу Мокровахэм, нэмыххэм 1энэ хураер къагъебаагь. Тхылтыр шэныгъэм илункыбзэу алтытээ, иоплатэхэм ямэхъан къегущыагъэхэм къихагъэшыгь.

Зэкъошныгъэм ипчэгу

Адыгэ Республикэм культурэмкэ и Министерствэ, лъэпкъ творчествэмкэ Урысыем культурэмкэ и Унэ В. Д. Поленовым ыцэ зыхырэм, АР-м лъэпкъ культурэмкэ и Гупчэ, фондэу предпринимательхэм хэхъоныгъе ашыным пыльтыр

кэшакло, зэхэшакло фестивалым фэхъугъэх.

Зэкъошныгъэм ипчэгу къыщызэхъагъе къэгъэлэжъонхэм творческэ купхэр, лъэпкъ 1епэласэхэр, культурэр зышогъэшэгъонхэр ахэлэжъагъэх.

Къыщым гъукъе ыоф зэршишээр, бысымгуашэр 1анэм ижэхъязырын, цыфхэр къиргъэблэгъэнхэм зэралпылыр, унагъом ишкъиэгъе пкыгъохэр, фэшхъафхэр гум рихъэу къэгъэлэгъуагъэх.

Дагъыстан къикыгъе бзыльфыгъэхэм улкъэм андийскэ klakloхэр зэрхашыкъихэрэм узыиэпешэ. Краснодар краим щыщ бзыльфыгъэхэм ыофшшагъэхэр шүхъафтын даха хъущыхъ.

Чечэним, Дагъыстан я1епэласэхэм пхъэм хашыкъигъе пкыгъохэр дэх дэдэх. Лагъэхэр, джэмышхэр, нэмыххэм 1эмэ-псымэхэр лъэгъупхъэх.

Тхыпхъэхэр

Лъэпкъ пэпчь тхыпхъэхэр, хэдыхын зэфэшхъафхэр илэх. Адыгэим 1епэласэхэу Гумэ Ларисэ, Сетэ Сафыет, Исаева Анжелэ, нэмыххэм 1епэласэм иеджаптэ зэхажи, ныбжыкъэхэм, искусствэм пыльхэм къэбархэр къафалотагъэх, шыкъеэхэр арагъэлэгъуагъэх.

Тиреспубликэ 1епэласэхэр цэрилохъэу Гостэктэ Руслъан,

Шъуашэр лъэпкъым ыпс

Лъэпкъхэм яшъуашхэр фестивалым къыщагъэлэгъуагъэх. Боджэктэ Бэлэ, Цурмыт Рузанэ, Клэдикой Нэфсэт, нэмыххэм ашыгъе саехэр артистхэм пчэгум къыщагъэлэгъуагъэх. Къалмыкъхэм, ермэлхэм, къандзахэм, Дагъыстан къикыгъэхэм, чечэнхэм, фэшхъафхэм яльэпкъ шъуашхэр гум рихыгъэх. Лъэпкъ пэпчь ишъуаш э шодах, егъельпээ – ар хэбээ дэгъу.

Ордыр, къашъор

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо академическэ къэшьокло ансамблэу «Налмэсэр», Мыекъуапэ изэхэт ыофшшаптэ «Ошьадэр», клэлэццыклю ансамблэхэу «Казачатэр», «Мыекъуапэ инэфыльхэр», ордэйлоу Цышэ Зарет, Чечэним, Къалмыкъым, Астрахань хэкум, Дагъыстан къарыкыгъэхэр, Тэххутэмыкье районым иансамблэу «Уджыр», Шэуджэн районым иансамблэу «Джэнкыр», нэмыххэм фестивалым къыщышуагъэх, орд къыщуагъ, мэкъамэхэр агъэжынчыгъэх.

Красногвардейскэ районым къикыгъе 1епэласэу Лышэ Ахьмэд къызэрэтиуагъэу, нартхэм къытфыщанаагъэу фестивалым къыщагъэлэгъуагъэхэр маклэп. Нартхэм къыщим ыоф зэршашэштэгъэм ехылтэгъе къэгъэлэгъонхэр Ѣынэгъэм къылкырэх.

Дагъыстан къикыгъе бзыльфыгъэхэм андийскэ klakloхэр зэрхашыкъихэрэй ашызэхажэн зэралзкыгъэр ары. Адыгэ Республикэм культурэмкэ иминистре Аулэ Юрэ, аш игуадзэу Кушу Светланэ, АР-м лъэпкъ культурэмкэ и Гупчэ ипащэу Бадый Къэппъян къэгъэлэгъонхэм хэлажъэхэрэм гущыгъэу афэхъуагъэх, зэгъэшэнхэр, зэфэхъысыжхэр ашыгъэх.

Гъогумаф, лъэпкъхэр зэфэзыщэр фестивалыр! ЕМТЫЛЬ Нурбыр.

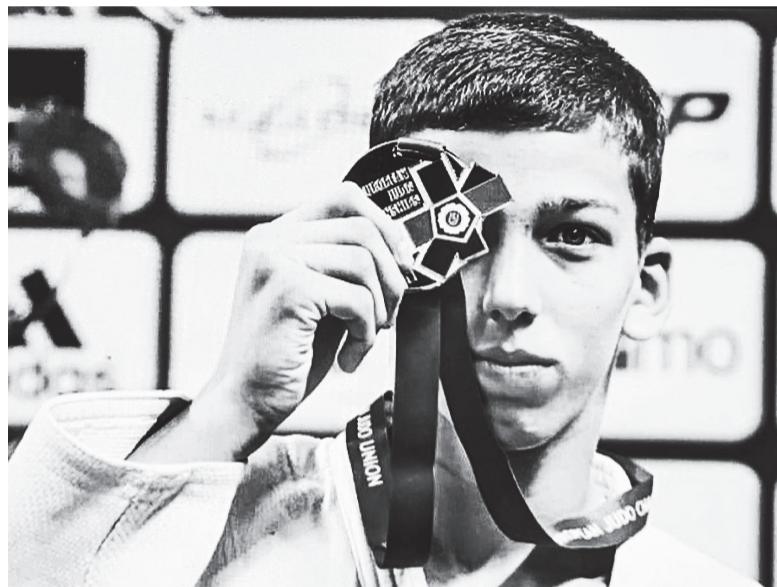
АДЫГЭМЭ ЯПУР ЕГЪЭГУШХОХ

Урыс кэлэ кызыэркюор Европэм дзюдомкэ ичемпион хууным пае шапсыгъэ къуаджэм кызыэркюагъэр умыгъешшэйон плъекырэп. Кропоткин щыщ Тимур Арбузовым ильэс 18 ыныбжь, спортымкэ гухэль инхэр илэх.

Ильэситү фэдизкэ узэкілэ-бэжкэ мэ къуаджэу Агуй-Шапсыгъэ щыпсэурэ Ныбэ Джамбулат лъфигъиплэу илэм (кэллитурэ пшъэшшитурэ) джыры зы къа-хэхъугъарь — урыс калэу Тимур. Темир Кавказым щыпсэухэрэм пшъэшшитурэ пчъагъэрэ аталькъ хабзэр зэрэхъагъ. Калэу уна-гъом къихъухъагъэр пшэлэг гъэ-нэфагъэкэ нэмымкэ унагъом ратыщтыгъэ аш щапунэу. Etlanэ ыныбжь зиккукэ, янэ-ятэмэ адэжь кыгъэзэжыщтыгъ. Лы шыпкэ хуунымкэ — гъашо-гъэ-шьбэгъэ ляягъэ хэмьлэу, ежь-ежырэу посэуным фытегъэ-посыхъэгъэнымкэ — амал дэгъо ар альйтэштыгъэ. Непэ къы-зынэсгыгъэми а хабзэр зе-зыхъэхэрэр щылэх. Гушыгъэ пае, Къэбэртэе-Бэлткъарым, Къэр-

чыжэу зэрэугъэр зэхэтхы-гъагъ. Джащ тетэу тренер цэргийоу Нэгъуцу Джанболэт нэйасы тыфхуугъ. Апэ Кропоткин къисцый, сишоа Туапсэ къасцэштыгъэ калэхэм ягъу-сэу тренировкэхэр ышынхэм пае. Etlanэ кызыгуршиагъ тэхъагъэ ышынхэм фэш тренерэу Нэгъуцур ренэу аш игъусэн зэрэфаэр. Ильэситүкэ узэкілэбэжкэ Тимур шапсыгъэ къуаджэу Агуй-Шапсыгъэ зыкыгъэзагъ, Ныбэхэм яуна-го хэс хуугъэ.

Тимур ятэу Денис гушыгъэ заулэ къеслонлэнзу сифай. Ар башлагъэу спортым пыль, сам-бэмкэ мастер. Кэлэццыкү тренерэу Ioф ешлэ. Енэгүягъо аш ифэмэ-бжымэ иклэ къы-тирихъагъэкэ.

Блэнагъэ хэлъэу, лы шыпкэу адигэ унагъом щапугъэ калэр зекиагъэ, зэрэду-наеу аригъэлъ-гъугъ уишыпкэу угукэ пшюнгъю Ioфым зыфэб-гъазэмэ теклоныгъэ къидэхын зэрэлжэгъэштыр. Тимур Европэмкэ анахь дэгъу хуугъэ. Агуй-Шапсыгъэ дэсхэр япур рэ-гушхох.

хэсийнр зэрэнахышум иго-ригъозэ сыйкыифэклюагъ. Апэрэ лъэхъаным ятэ гумэ-кыщтыгъ. Сыд Io фаеми, я 9-рэ классыр къээхуугъэ шъэожы-ер апэрэу иунэ пэччижэ хуугъэ. Ны-тихэмкэ ар ушэтилэ цы-кюп. Анахэу Тимур ян ары гумэкыщтыгъэр: сыйдэүтэу яхуулэн, шэн-хабзэхэри зэфэ-шхъяфых, унаго пэпчь щы-лэкэ-псэукэ гээнигээ.

— Ныбэ Джамбулатрэ сэрырэ ильэситү фэдиз хуугъэ тызызэнбджэгъур, — elo Денис. — Тууми спортым тызэрэ-пышагъэм нахь зэпэблагъэ тешли. Сэ кэлэццыкүхэр сэ-гъасэх, Джамбулат Ioпсэ районым дзюдомкэ и Федерацие ипаш. Общественэ Ioфхэми ишыпкэу апиль. Сыдэу щыт-ми, синьбджэгъу иунагъо Тимур Туапсэ дэт гъэсаплэм иштихъу.

фэджеятуатэрэ щынагъэп. Ау, хэтрэ ныти фэдэу, тэри загъорэ дгъашлоу къихэкыщтыгъ. Ау къохэм нахь пхъешалоу уафы-штын зэрэфаэр тымышшэу щытэ.

— Тиунагъо къихъухъагъэм фэдэу Тимур псынкэу щынагъэ, — elo Джамбулат. — Эдэб хэль, йорыш, цыф рэхъя. Сикланэхэм псынкэу агуры-иагъ. Амири Тамерлани дзюдом пыльых. Къоджэ ныбжыкэхэм псынкэу Тимур ахэкүхъагъ, тэри ящэнэрэ тикланэу ар тэлъитэ.

— Кропоткин къыщыхъагъэ-ыкыли бэрэ щыпсэурэ сикланэ адигэ къуаджэм зэрэдэгупсэ-фыхъагъэм ишыхъат спортымкэ гъэхъагъэу ишыхъэрэр, — elo ятэу Денис. — Опытышко зиэ

Нэгъуцу Джанболэтэу зыгъасэ-рэмрэ Ныбэ унагъоу зыща-пурэмрэ шуагъэу афэлтэгъун пшъекыщт самбэмкэ ныбжыкэхэм азыфагу дунаим ичем-пион ар зэрэхъугъэр. Мы ильэ-сим Красноярскэ ильэс 18-м шомыкыльэхэм азыфагу дзю-домкэ щыклогъэ зэнэкьюбум дышшээр кызыэрэзихыгъэр аш игъехъагъэхэм зыкэ ашыщ.

— Бэмышлэу Ригэ щыклогъэ зэнэкьюбум Европэмкэ анахь ныбжыкэхэм лъэшхэр зыщы-зэлжагъэхэм Тимур щатекуагъ. Соцсетяхэм къархъэзэ сурэ-тый чынальэм ичемпион ныб-жыкэу Тимур Арбузовыр анахь лъэгэлэ иным зэрэтэйт итэ-льягъо. Дунээ мэхъянэ зиэ турнирим хэлэжэгъэ калэм ынэ лъэныкю медалым къуе-гъэбыльхъэ — банээ утынэу къирахыгъэм къыхэкэу зэхэб-гъэхъэгъэ нэр кыгъэльэгъонэу фэягъэп. Нэм тэрэзэу зэри-мэлтэгъурэм къыхэкэу къи-нышко ыльэгъузэ бэнагъэ, ау сыйдэу щытми, теклонгъэр аш къыдихыгъ. Блэнагъэ хэлъэу, лы шыпкэу адигэ унагъом щапугъэ калэр зекиагъэ, зэрэ-дунаеу аригъэлъэгъугъ уишып-кэу угукэ пшюнгъю Ioфым зыфэбгъазэмэ теклоныгъэ къидэхын зэрэлжэгъэштыр. Тимур Европэмкэ анахь дэгъу хуугъэ. Агуй-Шапсыгъэ дэсхэр япур рэгушхох.

НЫБЭ АНЗОР.

Адыгабзэм ыкIи культурэм якъэтыжын тызэдьидэлэжьэштых

Непэрэ мафэхэм адигэм ыбзэ къэгъунэгъеням епхыгъе юфыгъохэм хахьо яэ хуугъэу пломи ухэукуоштэп. Ау уздэлэжьэштири нахь макэ хуурэп.

Шылпкъэр поштмэ адигабзэм ыкIиачэ нахь хэкъыгь. Ильэс заулэлкэ узэкIэлэбэжьим, Тыркуем къикыгъэхэу Хякурынэхъабле хякланпэ нэбгыриш къэгъа:

Фэрхьатыкъо Лютви, Нэфышъэ Бахтияр, Чэтэо Чэгълан. Сабыйхэр адигабзэкIэ зэрэгүүшгэхэр агъашгэштыхъэ, видеогэр атырахьштыгь. Джы

непэ адигэ чылэмэ уадахъэмэ, адигэ унагъомэ къарыкыгъэ сабиймэ адигабзэр зэрэумыллыр бгэшэлжохьинэу щитэп. А упчIэм тэ тимыгъэгумэкын

тльэкыштэп, сыда пломэ ахэм бзэр алэкIээмэ, къатекыщтэ ныдэлъфыбзэр ямыгъэхэу къенштых, бзэр уимыгъэмэ, тарихын уилэп, уильэпкын пшокоды.

Мы юфым ыпкъ къикIеу Адыгэ Республиком ыкIи Къэбэртэе-Бэлькъярим ащищ активистхэр зэхахьхи организацииту зэхашэнэх хуугъэ. ЧыпIэм ыкIи псыхомэ ижырэ зэмханхэм къашажьэу Адыгэ хэхум цэу шахьштыгъэхэм якъэтыжын ыкIи язэгъэшжын тегъэпсихъагъэу, Хяашыр Аскэр ялашэу, тарих-географическэ куп зэхэхъагъ. Мы купым илэжэн ыпэралшэу харьзынэштэ ямыльку епхыгъэу мэхъу.

Нахь упчI шхьаалу тызыгъэгумэкIхэрэм адэлэжъэнхэу активистмэ зэхашагъ джыри зы куп. Аш ыцэр «Circassian media platform». Бзэм, хабзэм, тарихым, культурэм ыкIи нэмыкI юфыгъо адигэм епхыгъэхэр къыгъэгүнэнхэу ыкIи заригьешшомбнуу зэхэшакомэ пшээрэйти зыфашыгъыгь. Мыш пащэ фэхъуяр Лыхуукэ Айдэмыр.

Купитлуу зэхашагъэмэ яльтэгэеуцо бэмышилэу къалэу Налшык ёкыреклокын. Къеклонгээ пстэуми «Аферым!» аялагь. Мир Iуагъэ къодыекI зэхэшагъ хуугъэп. Купитлуу яуставхэр Министром тэрэзкэ ыштагъэхэу, къэралыгъо хабзэм диштэу лэжъэнхэу рагъэхъагъ. Нахь пасэу ежь Хяашыр Аскэр ви-

деохостингэу ютубым нэклубью Ѣыриеу изакью лажьэштыгъэ, джы купитлури зэгъусэхэу зэдэлэжьэштых. Купитлуу къещакло афэхъуягъэхэр а зы цыфхэр ары. Тиреспубликэ икыгъэхэу Налшык къогъацхэхэм Бырсыр Батырбый ялашэу, Лыхуукэ Айдэмыр, УдыкIэко Ислыам, Барцо Рустам ыкIи Юсип Заур алоу гүсэ зэфхуягъэх.

Шхьафу лъэтегъэуцом къеклонгээ хуугъэ Сэйтэ Асят. Мир Урысыем цыфэу ис пчагъээм икэтихыкIыжынэу Ѣыреклокыштим тэфэу, «ЧЕРКЕСКИ» зыфиорэ видеороликир ыгъэхъазырыгь. Аш адигэмэ апае ыгугуу къышшы, зыкыныгъэм фэкюоним фэш зылъэпкыцIеу «ЧЕРКЕСКИ» зытхыжынэу къышшо. Дунэе тарихым, хымэ зеклонлэу тикъэралыгъо къаклоштыгъэхэм адигэр зэльярагъэшлэнэу зэрхуягъэ цэр «ЧЕРКЕС». Иэкыбым ис адигхэри ары къизэралыгъэхэрээр.

ЗекIэмки купэу зэхэшагъэхэр Iэпэгъу зэфхуяжхээзэ юф ашлэнэу Iуагъэ зэдаштагь. Ялэжъэн икъегъэхъэн зэгъэштэгъуа ашыгъэп. Хяашыр Аскери, Circassian media platform купри, Сэйтэ Асяти янистаграм нэклубью хэхэр мэлажьэх. Ахэр хэт паеки зэлхуягъэх. «Садэлэжьэшт» зыфорэ пстэуми «къеблагъ» арапо.

ЮСЫП Заур.

Хякурынэхъабл

Суретым итхэр (сэмэгумкэ къебгъэжъэныш): УдыкIэко Ислыам, Хяашыр Аскери, Бырсыр Батырбый, Лыхуукэ Айдэмыр, Барцо Рустам, Юсип Заур.

ЗекIоныр

ПроектыкIэм ильэтегъэуцу

УФ-м и Правительствэ къыдигъэкIырэ гъэзетэу «Российская газета» зыфиорэм проектыкIеу «Отдых и туризм в России» зыцIэм игъэцкIэн регъажьэ. Аш шьольырхэр зэкIэ хагъэлэжьэштых, зэхъокыныгъэу, хэхъоныгъэу зекIоным ышыгъэрэр гъэзетым къыхиутыштых.

Редакцием икъутамэхэу гъэзетыр къызштырыдэхэрэ къалэхэм проектым ильэтегъэуцо ащицкыагъ, ахэм Краснодари ащицкыагъ. Урысыем и Къыблэльэныкъо хэхъэрэ субъектхэм зекIонымкэ яэксперхэр, специалистхэр, нэмыкI юфышэхэр лъэтегъэуцом хэлэжьагъэх.

Санкциеу тихгъэгу къытрыралхъагъэхэм ковидыр къакIэлъыкъу зекIоным ильэнъюкъо иофхэр хэпшыкIэу зетуцуагъэх. Хэгъэгу кюц зекIонни зэрэшгүүгъэхэу гъэхъагъэхэр ышынхэ ытэгъыгъэп. Арэу щитми, грантхэр къыдээзыхъэрэм афагошынэу Правительствэм и Тхаматэу М. Мишустиним иунашъюкIэ сомэ миллиардым ехуу мы ильэсэм джыри зекIоным къыфыхагъэшти.

ЗекIоным фэгъэхьыгъэ проект зэфшхъафхэу, мы ильэсэм атупшыгъэхэу лажьэрэр макIэп, ау хэгъэгэу кюц зекIоным ишшэрильхэр егъэцакIэхэу ыкIи зыкынштыхэу зэрэшмитыр тинэрильгэгъ.

Джары проектыкIеу аштагъэм игъэцкIэн фэгъэхьыгъэ лъэтегъэуцом хэлэжьагъэхэр зекIон юфыр зэхэммызным пае къызэрэзэтебгъэнэн плъэкишт амалхэмрэ хэкыгIэхэмрэ яшыпкъеу зыклатегушыгъэхэр.

Лъэтегъэуцом хэлэжьагъэх Адыгэ Республиком зекIонымрэ зыгъэпсэфыгIэхэмрэ и Комитет ишаа игуадзэу Джарымэ Беллэ, Къэбэртэе-Бэлькъярим зыгъэпсэфыгIэхэмрэ зекIонымрэ и министрэу ШэуджэнцыкIу Мурат, Ставропольем, «Роза Хутор» зыфиорэ зыгъэпсэфыгIэм, Шъяч ихъакIэшэу «Жемчужинам», нэмыкI шьольырхэм къарыкыгъэ лыклохэр.

Краснодар краим ильэс псаум зэрэшьфабэм къыхэкIэу хякIэхэр къебгъэблэгъэ зэлшитынхэу амал щы. Ар краим зыгъэпсэфыгIэхэмрэ зекIонымрэ и министрэу Мария Золотухинам ипальэ къыцхигъэшти.

— ЗекIохэм ашIогъишигъонищт чыпIэхэр, чылонсым исауггэхэр, исп унэхэр зэраагъэлгэхъэрэм дакIоу хякIэхэм лъэпкъ шхынхэр, псыквичъэххэр, къушхъэ къечъэхыгIэхэр, нэмыкIхэри агу рихьищтых. Щысэу къыхыгъ зыгъэпсэфыгIэу

«Роза Хуторыр». Аш ильэс псаум зэпимыгъэу юф ешIэ. Къушхъэхэм къызэрчъэхъэрэм фэшхъафэу къымафэрэ кIишигъэ кIэпсэ гъогум икабинхэм арысхау къушхъэм дэклиаех, къушхъэ тIуакIэхэм ядэхагъэ алъэгъу, загъэпсэфы.

Шылпкъэр поштмэ, тэ тикшхъэхээри зыгъэпсэфыкIэ амал зэфшхъафхэм атегъэпсихъагъэх. Шхъэм уатесэу къашыпкхъэшшущт, къушхъэм дэхь тIуакIэхэм адчэвьраа псыхом зыребгъэхъыщт, хэхэр лажэм къашагъэхэу укырашэкыщт. Адигэ къуаеу осэшхо зыфашырээр зэрэрахырэр, адигэ къужъэу мыкIодэу ильэсирэ щылтырэр, кушхъэхапхэр, лъэтегъэуцор, нэмыкIхэри тичыналь э щылгъэгъущтых. Мары республикэ зекIоным фэгъэхьыгъэ проект инииту щагъэцкIэнэу джыри щырагъэжьагъ. Лэгъо-Накъэ чыгу гектар минрэ ныкъорэ къызэллиуытэу зыгъэпсэфыгIэ тырашыхъащт, «Даховская поляна» зыцIэ чыпIэ дахэс зыгъэпсэфыгIэ щагъэпсийшт.

ПроектыкIеу «Отдых и туризм в России» зыфиорэм ильэтегъэуцо оклофэкI «РГ» и журналистхэм, зекIоным специалистхэм зыгъэпсэфыгIэ чыпIакIэхэр агъэнэфагъэх. Зэгъусэхэу юфхъэбээ зэфшхъафхэр зэхашштых. Чыжэу умыкIоми, иэкыб эхъэрэхэйшигъэхэу икыблэ шьольырхэм ащицпэхъу, ащицбэшIэхъони, умыльэгъуягъэ чыпIэ хялэмэтхэри зэрэшьиэхэр къатхыщтых, цыфхэм арагъэшштых.

ШАУКЬО Аслангуаш.

Гандбол

Апэрэ текІоныгъ

«Уфа-Алиса» Уфа — «АГУ-Адыиф» Мыекъуапэ — 26:29 (12:13).

Іоныгъом и 19-м Уфа щызэукалагъэх.

«Адыиф»: Клименко — 3, Краснокутская, Кириллова, Колодяжная, Мещерякова, А. Морозова — 4, Богданов — 8, Куцевалова — 5, Казиханова — 2, Дмитриева, Краснова — 4, Кобл — 3, Баскакова.

2021 — 2022-рэ ильэс зэнэкъокъум «Адыифым» иятлонэрэ ешлэгтүү квалеу Уфа щыкIуагъ. Адыгейим игандбол клуб теклоныгъэм нахь пэблэгъагь. ЗэлукIэгтүүр аухынымкэ тақыкыиц фэдиз кызызэнэм, пчагъээр 23:29-у щытыгъ. «Уфа-Алисэм» заулэрэ тикомандэ икъелапчэ Iэгуаор кыздидзэнэу игъо ифагъэми, теклоныгъэр «Адыифым» кызызрихыщтым щеч хэлтэгъэп.

Зэтэгъапшэх

Хэгъэгум гандболымкэ изэнэкъокъу хэлэжээр командэхэу суперлигэм икупеу «Б»-м хэтхэр чыгыпэу зыдэштихэр, очко пчагъэу ялэр зэтэгъапшэх.

1. «Динамо» — 8
2. «Ставрополье» — 4
3. «Адыиф» — 2
4. «Университет» — 2
5. «Луч» — 2
6. «Уфа» — 0.

Шъуналэ тешъудз: командэхэм ешлэгтүү пчагъэу ялгар эзфэдизэп.

Іоныгъом и 21-м «Адыифы» «Университеты» Ижевск щыкIэшт. «Адыифым» итренер шъхьеа, Урысыем изаслуженэ тренерэу Александр Ревве кытиуагъ Уфа икомандэ типшашъэхэр дэгью зэрэдешагъэхэр. Д. Богдановар ешлэкло анах дэгью зэхэшаклохэм зэлукIэгтүүм кызышахыгъ.

Футбол. ЯтІонэрэ купыр

Пчагъээр зыщызэфэдэм урэхъатырэп

«Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «Мэшыкъу» Пятигорск — 1:1 (1:0). Іоныгъом и 18-м Адыгэ Республиком истадион щызэдешлагъэх.

«ЗЭКЬОШНЫГЪ»: Хъачыр, Кышьэ, Хайманов, Кириленко, Хъуакло, Крылов (Гаракоев, 54), Макоев (А. Делэкъу, 64), Ора-заев, Пекъо, Къонз (Антоненко, 64), Іашэ (Датхъужь, 90).

Къэлапчээм Iэгуаор дээзыдзажъэхэр: Іашэ — 10, «Зэкъошныгъ». Дулаев — 67, пенальтикэ, «Мэшыкъу».

Теклоныгъэр зыхыщтыр язэрэмыгъашэе ешлаклохэр зэнэкъокъуягъэх. А. Макоевир гупчэм итэй Iэгуаор чыжъе ыпэкIэ ытыгъ. А. Іашэр Iэгуаом лъычъагь, къэлэчъэйтэу Д. Гиголаевым изакъоу екльг. Анзор тазыр ешлапэм ихъагъэу лъэшэу зэогъэ Iэгуаор къэлэчъэпкын тифи, чэрэгъузэхъагъэм ифагь — 1:0.

Я 57-рэ таккикын тикомандэ иххумаклоу Т. Хъуаклом шапхъэхэр ыкууагъэхэу судьям ылтыти, ятІонэрэу кыифигъэптиг. Тамыгъэ пльыжыр кыригъэльэгъи ешлапэм зыргэгъэхим, «Зэкъошныгъэм» иофхэр нахь хыльэхъугъэх. «Мэшыкъу» пчагъээм емызэгъэу ыпэкIэ илъыштыгъ.

Я 67-рэ таккикын пенальтикэ «Мэшыкъом» ишлаклоу Дулаевым «Зэкъошныгъэм» икъэлапчээ Iэгуаор дидзагь. Пенальтир фэлэпласэу ашыгъэцэклагъ. Пятигорскэ ишлаклохэр теклоныгъэм яшыпкыэу фэбанэхэзэ, бэрэ

апекIэ илъыштыгъэх. Къэлэпчээлтэу Т. Хъачыр, ухумаклохэр цыхъешIэгтюу ешлагъэх нахь мышIэми, хъакIэхэм тикомандэ зэл зэрагъэгумкыгъэр.

«Зэкъошныгъэр» ыпэкIэ илъыштыгъэми, тазыр ешлапэм зынэсцыкIэ Iэгуаор чынэштыгъ, зэгурьоныгъэ тиешлаклохэм къахафэштыгъэп. А. Іашэм икъоу дырагъэштэним, зэгъусэхэу чанэу апекIэ ильынхэм тиешлаклохэр фэмыхъязырхэу къэлэгъуагъэх. ШыкIэшлухэм алъэхъу, ау ягхэлхэр гүунэм нагъэсын алъэкыгэрэп.

ЗэлукIэгтүүр 1:1-у зераухыгъэр «Зэкъошныгъэмкэ» гъехъагъэу щыт.

КIеуххэр

Я 10-рэ ешлэгтүүхэм якIеуххэр зэтэгъапшэх.

«Динамо» Мх — «Черноморец» — 3:0, «Кубань-Холдинг» — «Биолог» — 2:1, «Форте» — «Ессентуки» — 6:0, «Анжи» — «Спартак» — 2:0, «Алания-2» — «Легион» — 0:2, «Ротор-2» — «Динамо» Ст — 2:1. «Туапсэ» — СКА — тигъуасэ ешлагъэх.

ЧыпIэхэр

1. «Анжи» — 24
2. СКА — 22

3. «Динамо» Мх — 20
4. «Форте» — 20
5. «Чайка» — 19
6. «Легион» — 15
7. «Черноморец» — 14
8. «Спартак» — 12
9. «Мэшыкъу» — 12
10. «Биолог» — 11
11. «Туапсэ» — 10
12. «Зэкъошныгъ» — 8
13. «Динамо» Ст — 8
14. «Кубань-Х.» — 8
15. «Ротор-2» — 7
16. «Алания-2» — 5
17. «Ессентуки» — 4.

Я 11-рэ ешлэгтүүхэр

26.09

«Биолог» — «Форте»
«Динамо» Ст — «Туапсэ»
«Легион» — «Кубань-Х.»
«Мэшыкъу» — «Алания-2»
«Спартак» — «Зэкъошныгъ»
Черноморец — «Ротор-2»

27.09

«Ессентуки» — «Динамо» Мх
«Чайка» — «Анжи».

Зэкъош республикэхэм якомандэхэу «Спартак» Налычык «Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ Іоныгъом и 26-м Налычык щызэукалагъэх. ЯтІонэрэ купым сыйд фэдэ чыгыпэ щалыгъыми, ешлэгтүүр гъэшлэгъон хууцтэу тэлъитэ.

Нэктубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛН Нурбий.

Зэхээшагъэр
ыкИ кыдээз-
гъэкIырэр:

Адыгэ Республиком лъялкэ ЙохэмкIэ, ІэкIыб къэралхэм ашы-
псурс тильэлкэ-
гъухэм адьрIэ зэхъи-
ныгъэхэмкIэ ыкИ
къэбар жуугъэм
иамалхэмкIэ и Комитет
Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шиIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм къаIихырэр А4-кIэ заджэхэрэ тхъапхэу зипчагъэхэ 5-м
емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлтэу, шрифтыр
12-м нахь цыкIунуу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхъагъэхэр редакцием
зэкIегъэкIожых.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушыхватыгъэр:
Урысые Федерацием
хэуутын ЙохэмкIэ, тел-
радиокъэтын-
хэмкIэ ыкИ зэлты-
ІэссыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
ЧыпIэ гъэлоры-
шапI, зэраушыхватыгъэ
номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушытэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIемкIи
пчагъээр
4485
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1965

Хэутиным узчи-
кIэтхэнэу
щыт уахьтэр
Сыхьатыр
18.00
Зыщаушыхватыгъэхэ
уахьтэр
Сыхьатыр
18.00

Редактор
шъхьеаIэм
ипшьэрэлхэр
зыгъэцакIэрэр
МэшIэкъо
С. А.

ПшьэдэкIыжь
зыхьырэ
секретарыр
ЖакIэмыкъо
А. З.